

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Slavomíra Nováka a soudkyň Mgr. Jany Jurečkové a Mgr. Andrey Veselé ve věci

žalobkyně

M. K.

bytem X

zastoupená JUDr. Petrem Hromkem Ph.D., advokátem
se sídlem Vinohradská 30, Praha 2,

proti

žalovanému

Ministerstvo spravedlnosti,

se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2,

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 7. 2023, č. j. MSP-18/2023-ODSK-OTC/27,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

Odůvodnění:

I.

Základ sporu

1. Žalobkyně podala dne 1. 2. 2023 k žalovanému žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (dále také jen jako „zákon o obětech“ nebo jen „zákon“). V žádosti uvedla, že žádá o poskytnutí peněžité pomoci v celkové výši 313 391,94 Kč, která se skládá z částky 200 000 Kč představujících bolestné a ztížení společenského uplatnění spojené s ublížením na fyzickém zdraví, částky 89 342 Kč jako odškodnění za ztížení společenského uplatnění spojené s ublížením na psychickém zdraví a částky 24 049,94 Kč coby nákladů na léčení vynaložených v souvislosti s trestným činem.
2. Žalobkyně se stala obětí trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odstavec jedna odst. 2 písm. h) tr. zákoníku ve stadiu pokusu, kterého se dopustil odsouzený J. D., který byl za tento trestný čin a další trestné činy odsouzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2022, sp. zn. 3T 7/2022, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2002, sp. n. 7 To 82/2022. Uvedeným rozsudkem jí jako poškozené byla přiznána náhrada nemajetkové újmy ve výši 342 775,15 Kč a náhrada škody ve výši 24 049,94 Kč.
3. Rozhodnutím žalovaného bylo žalobkyni podle § 24 odst. 1 písm. a), odst. 2 a § 28 odst. 1 písm. a) odst. 2 zákona o obětech přiznána peněžitá pomoc ve výši 16 049,94 Kč a pro nesplnění podmínek § 28 odst. 1 písm. b) odst. 2 téhož zákona byla její žádost co do částky 297 342 Kč zamítnuta, Žalobkyně podala proti tomuto rozhodnutí správní žalobu.

II.

Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

4. V první žalobní námitce žalobkyně namítla nezákonnou aplikaci nové právní úpravy na vzniklý právní vztah, tedy právo žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy.
5. Jak žalobkyně uvedla, zákaz zpětného použití práva patří k elementárním právním zásadám, který se týká požadavku právní jistoty a ochrany nabytých práv. Od tohoto zákazu se lze odchýlit výslovným pozitivním ustanovením zákona, z věcně nezbytných důvodů, zejména pokud by neexistující práva a povinnosti v platném právu byly již v minulosti pocítovány alespoň jako obecně platná pravidla mravní či jinak obecně normativní a z tohoto důvodu s nimi muselo být počítáno jako s pravidly právního vědomí společnosti.
6. Žalobkyně uvedla, že vedle zákazu pravé retroaktivity je při časových střetech právních předpisů třeba šetřit a chránit i tzv. nabytá práva. Odkázala na judikaturu Ústavního soudu, podle které by porušením principu ochrany nabytých práv byla pouze taková změna, která by se zpětnou účinností zhoršila právní postavení subjektu práva (Pl. ÚS. 51/2000 I US 344/04, rozsudek Nejvyššího soudu 22 Cdo 5259/2015 nebo Nejvyššího správního soudu 7A 19/2022)
7. V projednávané věci, jak i žalovaný v napadeném rozhodnutí sám uznal, přechodná ustanovení ve vztahu k zákonu o obětem, konkrétně v novele č. 130/2022 Sb. zcela absentují. Žalovaný nepřezkoumatelně dovozuje, že rozhodným okamžikem pro výběr

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

konkrétního znění právní normy je datum podání žádosti žalobkyně, a tedy nikoliv datum vzniku nemajetkové újmy. Žalobkyně trvá na tom, že datum vzniku nemajetkové újmy jako jediné je způsobilé stanovit jednoznačně a na dalších okolnostech nezávisle okamžik vzniku práva poškozené oběti na reparaci takto vzniklé újmy ze strany státu. Rozhodující právní skutečností z hlediska použití příslušného znění zákona o obětech musí tedy být okamžik vzniku újmy na zdraví oběti, popřípadě ustálení jejího zdravotního stavu. Právní vztah mezi žalobkyní a žalovaným týkající se peněžité pomoci

obětím trestné činnosti mohl vzniknout nejdříve v okamžiku naplnění této základní hmotněprávní podmínky, tedy vzniku újmy na zdraví v důsledku trestné činnosti pachatele. Okamžik uplatnění žádosti o poskytnutí peněžité pomoci je pouze výrazem procesního práva žadatelky, kterým toto již objektivně vzniknuvší existující právo uplatnila.

8. Žalobkyně dále s odkazem na zákonná ustanovení konstatovala, že právo ve smyslu hmotněprávního nároku na odškodnění vůči státu vzniká v okamžiku této újmy, přičemž je možné o peněžitou pomoc požádat ještě před pravomocným rozhodnutím trestního soudu, pokud nejsou důvodné pochybnosti o tom, že se trestný čin stal.
9. Předpoklady poskytnutí peněžité pomoci se v průběhu řízení mohou měnit, neboť peněžitá pomoc se poskytuje pouze tehdy, pokud vzniklá škoda nebyla uhrazena, splnění tohoto předpokladu ostatně žalovaný ověřoval. Ani tento předpoklad poskytnutí peněžité pomoci nelze považovat za podmínku vzniku práva na straně poškozené oběti z hlediska hmotného práva, která by měla ovlivňovat to, kdy hmotněprávní vztah mezi poškozenou obětí a státem vznikne.
10. Žalobkyně uvedla, že při absenci jakýchkoliv přechodných ustanovení v novele zákona je nutné subsidiárně postupovat podle § 37 zákona o obětech, podle něhož se subsidiárně použije občanský zákoník. Žalobkyně dále uvedla, že retroaktivita je institutem práva hmotného, týká se materiálního obsahu a obsahuje pravidla týkající se práv a povinností osob, procesní právo může být změnou právní úpravy ovlivněno v průběhu řízení. Retroaktivita v pojetí procesního práva není předmětem řízení o peněžité pomoci.
11. Žalobkyně odkázala na § 3028 odstavec 2 občanského zákoníku, podle něhož platí, že není-li stanoveno jinak, řídí se právní poměry vzniklé přede dne nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy. Žalobkyně setrvala na tom, že novou právní úpravu nelze na její případ aplikovat.
12. V další části žalobních námitek žalobkyně vytkla žalovanému, že neprovedl výklad aplikace pravidel pro určení časové působnosti příslušné právní úpravy, jakož i uvedené novely na poměry projednávané věci v souladu se zásadou *v pochybnostech ve prospěch oběti trestného činu*, v souladu se závazky vyplývajících z práva Evropské unie, jakož i se závazky vyplývajících z mezinárodních smluv. Žalovaný byl povinen při výkladových i aplikačních nejasnostech vycházet ze základních principů zákona o obětech vyplývajících z judikatury Nejvyššího správního soudu (k tomu odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2019, č. j. 9 As 423/2018–29).
13. Podle uvedeného rozsudku Nejvyššího správního soudu smyslem zákona je zmírnit dopady spáchaného trestného činu na život obětí a naplnit celosvětový trend posilování práv obětí. Z principu subsidiarity pak vyplývá, že peněžitou pomoc je nutné poskytnout zejména tam, kde odškodnění není možné získat z jiných zdrojů. Pokud by novela zákona o obětech měla být interpretována a aplikována způsobem, jakým žalovaný postupoval ve vztahu

k žalobkyni, došlo by ke zpřísnění podmínek pro poskytnutí peněžité pomoci za účelem reparace nemajetkové újmy, a to až k jeho naprostému vyloučení.

14. Žalobkyně uvedla, že i po zavedení účinnosti sporné novely platí, že obětím trestných činů je poskytnuto lepší postavení v tom, že nemusejí prokazovat a dokládat konkrétní druhy újmy předpokládané v jednotlivých písmenech v § 28 odst. 1 zákona, nýbrž na ně dopadne pouze finanční strop uvedený ve vztahu k jednotlivým typům obětí v jednotlivých písmenech. I sám žalovaný potvrzuje výlučně procesní povahu tohoto ustanovení. Novelizované ustanovení § 28 odst. 2 zákona o obětech má i nadále povahu procesně právní, jeho účelem je usnadnit oběti dokazování v případech, pokud již o výši vzniklé nemajetkové újmy bylo rozhodnuto pravomocným rozsudkem. Hmotněprávní základ pro vznik povinnosti státu reparovat i ostatní formy vzniklé nemajetkové újmy, jak jsou stanoveny v § 28 odst. 1 zákona i po novele zůstal zachován, a to prostřednictvím přetrvávajícího účelu peněžité pomoci, jak je zakotven v § 25 odst.

2. tak, že peněžitá pomoc se poskytne, pokud škoda, újma na zdraví nebo jiná nemajetková újma nebyla plně nahrazena. Povinnost státu přispět na odškodnění osob přitom vyplývá ze směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004. Tato směrnice stanovuje minimální normy pro odškodňování obětí trestných činů a vyžaduje, aby členské státy měly mechanismy pro poskytování odškodnění obětem trestných činů, včetně těch, které utrpěly nemajetkovou újmu. Pokud členský stát takové odškodnění do své vnitrostátní právní úpravy nezahrne, mohl by se do konfliktu s těmito minimálními normami stanovenými směrnicí dostat. Vyprázdnění peněžité pomoci, která má po uvedené novele zákona o obětech platného ustanovení § 25 spočívat v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem pouze na poskytnutí reparace léčebných výloh a ztráty na výdělků oběti nemůže být s těmito minimálními požadavky evropské mezinárodně právní úpravy v souladu. Žalobkyně poukázala na předložené znalecké posudky, z nichž vyplývá, že vytrpěla přesně specifikované a finančně ohodnocené bolesti, ztížilo se její společenské uplatnění a došlo ke zhoršení její sociální situace, přičemž k překlenutí této situace má právě poskytnutá peněžitá pomoc sloužit.

15. V poslední části žalobních námitek žalobkyně namítla, že uplatnila tři rozličné právní nároky se samostatným skutkovým základem, a to nemajetkovou újmu na zdraví fyzickém, nemajetkovou újmu na zdraví psychickém a majetkovou újmu, která představuje náklady spojené s léčením.
16. Zákonný limit vyplývající z § 28 odst. 1 písm. a) zákona o obětech ve výši 200 000 Kč lze aplikovat pouze a výlučně v případě nemajetkové újmy na zdraví fyzickém, která představuje odškodnění za vytrpěnou bolest a ztížení společenského uplatnění žalobkyně v důsledku ublížení na jejím zdraví ve sféře fyzické, z titulu nemajetkové újmy na zdraví psychickém a z titulu majetkové újmy ve zbývající části 8 000 Kč (po částečném přiznání částky 16 049,94 Kč) nemůže dojít ke krácení peněžité pomoci, jelikož zákonný limit se zásadně u každého písmene uplatňuje samostatně.
17. Žalovaný zaujal nesprávný a nedostatečně zdůvodněný postoj, kdy konstatoval, že žalobkyně se stala obětí jediného trestného činu, respektive byl na ní spáchán jediný skutek, a tedy jí může být peněžitá pomoc poskytnuta pouze jednou. Hmotněprávní nároky na reparaci nemajetkové újmy způsobené trestným činem nepodléhají zásadám trestního řízení, naopak platí, že je nezbytné odškodnit oběť trestného činu za každou vytrpěnou bolest nebo duševní újmu, a to náležitě podle podmínek a pravidel příslušné právní úpravy a v rámci

zákonem stanoveného limitu pro každou z takto případně samostatně vzniklých nemajetkových újem.

18. Žalovaný navrhl, aby žaloba byla zamítnuta, konstatoval, že obdobná právní argumentace byla již odmítnuta rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6A 7/2023–24. V němž soud konstatoval, že rozhodným datem z hlediska aplikace konkrétního znění zákona o obětech je datum podání žádosti, a postup žalované neoznačil za nepřipustnou retroaktivitu.
19. Žalovaný odmítl odkaz žalobkyně na § 3028 občanského zákoníku s tím, že tento zakládá subsidiární použití občanského zákoníku, nikoliv analogickou aplikaci přechodných ustanovení občanského zákoníku vztahující se výlučně k němu samotnému. Co se týče, namítaného, nikoliv eurokonformního výkladu a nerespektování zásady v pochybnostech ve prospěch oběti, žalovaný odkázal na důvodovou zprávu zákonem o obětech s tím, že jak odborná literatura, tak judikatura soudů sice tento princip do rozhodování ve věcech peněžité pomoci zavedla, nejedná se však o princip přímo aplikovatelný a text zákona ani důvodová zpráva s ním v oblasti peněžité pomoci neoperují, a tedy nepředvídají, že by měl být relevantní pro rozhodování o poskytnuté peněžité pomoci.
20. Peněžitá pomoc podle § 25 odst. 1 zákona o obětech spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky určené k překlenutí zhoršené sociální situace oběti. Nejde tedy o náhradu škody či nemajetkové újmy, která byla obětí způsobena. Tato náhrada zůstává právním vztahem mezi obětí a pachatelem trestného činu, do kterého stát dále nezasahuje. Jedná se o jednorázovou dávku *sui generis*, jejímž cílem je zamezit nejhorším sociálním dopadům trestného činu. O náhradu škody však nejde a ani jít nemůže. Nelze dovodit, že peněžitá pomoc má reparační funkci.
21. Správní orgán nemůže překroucením účelu peněžité pomoci a vytržením některých částí z kontextu celého zákona v rámci peněžité pomoci přiznávat i jiné formy než ty, které upravuje § 28 odst. 1 zákona o obětech.
22. Skutkovým základem peněžité pomoci je skutek spáchaný na žalobkyni a jeho právní kvalifikace, kterou je správní orgán vázán, není možné peněžitou pomoc poskytnout vícekrát. Taková situace by přicházela v úvahu pouze, pokud by jeden skutek sám založil více postavení podle § 24 odst. 1 zákona o obětech. V případech, kdy je na žadateli spáchán jeden skutek, lze peněžitou pomoc poskytnout pouze jednou.

III.

Posouzení žaloby

23. Městský soud v Praze (dále též jen „městský soud“ nebo jen „soud“) ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené. Soud přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), přitom vycházel ze skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí. Jiné vady, k nimž by byl povinen přihlídnout z moci úřední, soud neshledal. Soud ve věci rozhodl ve smyslu § 56 odst. 1 s.ř.s. přednostně, neboť má za to, že s ohledem na povahu uplatněného nároku je nezbytné, aby žalobkyně včas seznala, zda jí na peněžitou pomoc nárok vznikl či nikoli. Prodlevou s rozhodnutím by soud žalobkyni nedůvodně ponechal v nejistotě, jaká finanční částka jí bude jako peněžitá pomoc přiznána, a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

24. Mezi účastníky není sporu o skutkovém stavu.
25. Městský soud vyšel ze zjištění, že k útoku na žalobkyni došlo dne 25. 6. 2021 žádost o přiznání peněžité pomoci podala dne 1. 2. 2023, o žádosti bylo rozhodnuto dne 12. 7. 2023.
26. Podle § 28 odst. 2 zákona o obětech ve znění účinném do 27. 6. 2022, *jestliže o náhradě škody nebo nemajetkové újmy bylo již rozhodnuto pravomocným rozsudkem, je výše způsobené škody nebo nemajetkové újmy zjištěná v rozsudku závazná pro stanovení peněžité pomoci v rozsahu, v jakém již bylo o náhradě škody nebo nemajetkové újmy rozhodnuto.*
27. Podle § 28 odst. 2 zákona, ve znění účinném po 28. 6. 2022 *oběť nemusí prokazovat ztrátu na výdělku a náklady uvedené v odstavci 1 písm. a), b) nebo d), pokud o jejich výši již bylo rozhodnuto pravomocným rozsudkem.*“.
28. V důvodové zprávě k zákonu č. 130/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se k § 28 uvádí pouze toto: *„Další změna se týká výše peněžité pomoci (§ 28). Statistiky odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti ukazují, že peněžitá pomoc je využívána zřídka, důvodem může být nízká informovanost nebo i administrativní zátěž oběti. Zákonem dochází ke zvýšení paušálních částek, což je pro oběť méně zatěžující než prokazování nákladů. Sníží se tím i zátěž administrativní při přezkoumání dokladů. Paušální částka byla obětem, kterým vznikla v důsledku trestného činu škoda na zdraví, zvýšena z 25.000 Kč na 50.000 Kč a celková částka z 150.000 Kč na 200.000 Kč. Obdobně byla upravena částka pro pozůstalé, přičemž byl zachován maximální limit, který umožňuje občanský zákoník“.* Zákon nabyl účinnosti 28.6.2022, Přechodná ustanovení se týkají toliko ustanovení § 11b zákona č. 300/2013 Sb.
29. V rozsudku ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6 A 7/2023–24, posoudil městský soud otázku aplikace zákona o obětech při absenci přechodných ustanovení novely zákona takto: *„vzhledem k tomu, že se jedná o novou úpravu (z textu právní normy před a po provedené novelizaci je patrné, že se jedná o zcela nové vymezení práv a povinností), a dále vzhledem k tomu, že novela zákona neobsahuje žádná přechodná ustanovení, která by umožnila aplikovat znění právní normy před provedenou novelizací, je nutné vycházet z toho znění právní normy, které je účinné v době vydání rozhodnutí, resp. podání žádosti.“*
30. V nyní projednávané věci zaujal městský soud shodné stanovisko. K argumentaci žalobkyně je nutno vysvětlit principy časové působnosti právní normy.
31. Časovou působností právní normy se rozumí časový rozsah platnosti právní normy, jedná se o časové ohraničení skutkové podstaty právní normy (kterou předpokládáme v hypotéze právní normy) obsahem právní normy, tedy jejím časovým určením. Časová působnost stanoví, v jakém čase právní norma vyvolává jí předvídané následky. Pro určení správné normy je proto nezbytné rozlišovat tři klíčové oblasti, ve kterých se časová působnost právní normy projevuje. Je to především okamžik vzniku právní normy, okamžik jejího zániku a vymezení, v jakém časovém rozmezí právní norma vyvolává následky.
32. Co se týče zániku právní normy, o jehož důsledky na veřejná subjektivní práva žalobkyně jde, lze ve stručnosti konstatovat, že důvodem zániku účinnosti právní normy je rozhodnutí příslušného orgánu o derogaci, k níž dojde výslovně nebo mlčky. Právní řád je konstruován jako bezrozporný, a proto nemohou vedle sebe existovat vzájemně si odporující právní

normy. I bez výslovného zásahu normotvůrce dochází k uspořádání těchto norem a k jejich rušení dle následujících pravidel:

lex superior derogat inferiori– právní norma vyšší právní síly ruší právní normu s právní silou nižší;

lex posterior derogat priori– pozdější právní norma ruší dřívější. Toto pravidlo těsně souvisí s časovou působností právní normy;

lex specialis derogat generali– speciální právní norma ruší právní normu obecnou, avšak pouze pro tyto speciálně (zvláště) stanovené skutkové podstaty.

33. Ve věci žalobkyně jde o druhé z uvedených pravidel. Platí, že právní norma ovlivňuje společenské vztahy a chování lidí, které nastanou po okamžiku, ve kterém nabude účinnosti.
34. Zpětné působení právní normy, tedy vyvolávání účinků před tím, než právní norma vznikla, se nazývá retroaktivita. Retroaktivní právní norma ovlivňuje vztahy, které vznikly již před okamžikem účinnosti této normy, což představuje velký zásah do právní jistoty. V těchto situacích norma stanoví následky pro podmínky, které nastaly ještě před okamžikem její formální účinnosti.
35. S ohledem na čas můžeme rozlišit působení právní normy (viz Šejvl 2017: 47-48; Steiner 1994: 4-5):

Situací, která je ideální, je ta, při které se právní vztahy od začátku do konce řídí právní úpravou, která nebyla změněna ani zrušena. Tato „normální“ situace nemá zvláštní název.

Právní vztahy, které vznikly za účinnosti právního předpisu, který byl po jejich vzniku zrušen, se řídí tímto právním předpisem i po jeho zrušení. Tuto situaci nazýváme **ultraaktivita** (Filip 2011: 185). O retroaktivitu nejde, naopak, jedná se o vyloučení nepravé retroaktivity.

Právní vztahy, které vznikly před nabytím účinnosti nové právní úpravy jsou posuzovány podle nové úpravy, avšak až po nabytí účinnosti nové úpravy. Na rozdíl od retrospektivy (se kterou se někdy zaměňuje), **nepravá retroaktivita** nově neposuzuje skutečnosti vzniklé v minulosti, ale pouze jejich právní následky, tedy podle nové právní normy posuzuje pouze obsah právního vztahu, ale až od okamžiku účinnosti nové právní normy, a to do budoucna. Před účinností této nové normy se právní vztah stále řídí předchozí právní úpravou.

36. Nepravá retroaktivita je obecně spojena se zásadou uvedenou výše: *lex posterior derogat priori*. Je obecným znakem působení právního řádu. Pokud ji normotvůrce nechce uplatnit, neboť je zásahem do nabytých práv (mění nabytá práva), musí použít tzv. **intertemporální** právní normu (přechodná ustanovení). Tyto normy mají mimo jiné za cíl vyloučit uplatnění nepravé retroaktivity.

Vzhledem k tomu i platí, že normotvůrce musí nepravou retroaktivitu výslovně vyloučit. V opačném případě dojde k jejímu uplatnění.

37. Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 33/01 ze dne 12. 3. 2002 uvádí: „*právní teorie i praxe rozlišuje mezi pravou a nepravou retroaktivitou. Podstatou pravé zpětné působnosti je, že podle určité současné právní normy je možno posoudit právní skutečnosti, či právní vztahy, které se uskutečnily dříve, než právní norma nabyla účinnosti, resp. to, že nová právní norma může změnit právní následky, které podle práva nastaly přede dnem její účinnosti. Pro nepravou retroaktivitu platí, že právní vztahy vzniklé za platnosti práva starého se spravují tímto právem*

až do doby účinnosti práva nového, poté se však řídí tímto novým právem. Vznik právních vztahů existujících před nabytím účinnosti nové právní úpravy a právní nároky z nich vzniklé se řídí původní, zrušenou, právní normou. Obecně platí, že v případech časového střetu staré a nové právní normy se použije nepravá retroaktivita.“

38. Z dalšího nálezu a to sp. zn. Pl. ÚS 53/10 ze dne 19. 4. 2011, lze dále citovat: „stěžejní námitka navrhovatelů ve vztahu k napadeným ustanovením se týkala jejich nepřipustných retroaktivních účinků a s tím souvisejícího zásahu do právní jistoty účastníků stavebního spoření. Ústavní soud ve své dosavadní judikatuře opakovaně vymezil obsahy pojmu pravé a nepravé retroaktivity (zpětné účinnosti) právních norem [srov. zejména nález sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (viz výše), na jehož podrobné odůvodnění lze v této souvislosti odkázat a jehož části obsáhle citují i navrhovatelé, dále též nález ze dne 12. března 2002 sp. zn. Pl. ÚS 33/01, N 28/25 SbNU 215; 145/2002 Sb.]. O pravou retroaktivitu se jedná v případě, že právní norma působí vznik právních vztahů před její účinností za podmínek, které teprve dodatečně stanovila, nebo pokud dochází ke změně právních vztahů vzniklých podle staré právní úpravy, a to ještě před účinností nového zákona (srov. Tichý, L. K časové působnosti novely občanského zákoníku. Právník, č. 12, 1984, s. 1104, Procházka, A. Základy práva intertemporálního se zřetelem k § 5 obč. zák., Brno, 1928, s. 70, Tilsch, E. Občanské právo. Obecná část. Praha, 1925, s. 75). V případě nepravé retroaktivity sice nový zákon nezakládá právní následky pro minulost, v minulosti nastalé skutečnosti však právně kvalifikuje jako podmínku budoucího právního následku nebo pro budoucnost modifikuje právní následky založené podle dřívějších předpisů (srov. Procházka, A. Retroaktivita zákonů. in Slovník veřejného práva. Sv. III, Brno, 1934, s. 800, Tilsch, E. Občanské právo. Obecná část. Praha, 1925, s. 78)“.
39. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9.10.2008, č. j. 9 As 95/2007–69, uvedl: „o pravou zpětnou účinnost (retroaktivitu) jde tehdy, jestliže se novým právním předpisem má řídit vznik právního vztahu a nároky účastníků z tohoto vztahu také v případě, kdy právní vztah nebo nároky z něj vyplývající vznikly před účinností nového právního předpisu. Nepravá zpětná účinnost (retroaktivita) znamená, že novým právním předpisem se sice mají řídit i právní vztahy, vzniklé před jeho účinností, avšak až ode dne jeho účinnosti. Nepravá zpětná účinnost tedy ve skutečnosti zpětnou účinností zákona není; problém retroaktivity je problém zpětné účinnosti pravé, u níž platí zásada obecné nepřipustnosti (*lex retro non agit*), ze které existují striktně omezené výjimky přípustnosti. Naopak u retroaktivity nepravé platí zásada obecné přípustnosti, ze které existují výjimky její nepřipustnosti.“
40. Co se týče žalobkyní namítané možnosti uplatnění retroaktivity podle § 3028 odst. 2 občanského zákoníku pod bodem 30 podané žaloby, již v samotném textu je zřejmé, že tuto úvahu nelze přijmout. Z citovaného zákonného ustanovení vyplývá ve vztahu k možnosti uplatnění retroaktivity v soukromém právu, že není-li stanoveno jinak, řídí se právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy. V projednávané věci je však aplikováno právo veřejné, nikoli právo soukromé a tento odkaz není tedy přílehlavý a nelze jej na projednávanou věc použít.
41. Prvá žalobní námitka není proto důvodná.
42. Co se týče nároku žalobkyně na odškodnění všech forem utrpěné újmy, dospěl městský soud k dále uvedeným závěrům.
43. Podle § 25 odst. 1 věta první zákona o obětech peněžitá pomoc spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem.

44. Literatura k tomu uvádí: „Účel peněžité pomoci obětem spočívá v poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace oběti způsobené trestným činem. V rámci zhoršené sociální situace je třeba rozlišovat dvě oblasti. První souvisí se zhoršenou finanční situací, např. ušlým výdělkem v důsledku ublížení na zdraví nebo ztráty osoby, která měla vůči pozůstalému vyživovací povinnost. Přitom lze přihlídnout i k výdělku, který oběti prokazatelně ujde i v budoucnosti. To má význam zejména tehdy, nejsou-li v době rozhodování o peněžité pomoci léčení a pracovní neschopnost oběti ukončeny nebo pokud trvalé následky zranění povedou ke snížení pracovní způsobilosti oběti či ztrátě způsobilosti výkonu dosavadní profese. Druhá souvisí s narušením sociálních vazeb oběti a pozůstalých, např. zhoršenými vazbami v rámci rodiny a přátel, menším uplatněním ve společnosti, a to především v důsledku spáchaného trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.“ (DURDÍK, Tomáš, Ludmila ČÍRTKOVÁ, Daniela HÁKOVÁ a Petra VITOUŠOVÁ. § 25 Účel peněžité pomoci. In: DURDÍK, Tomáš, Ludmila ČÍRTKOVÁ, Daniela HÁKOVÁ a Petra VITOUŠOVÁ. Zákon o obětech trestných činů: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-25]. ASPI_ID KO45_2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.)
45. „Právo na peněžitou pomoc od státu je jedním z významných práv oběti. Jedná se o pomoc k překonání zhoršené sociální situace, jež bývá často následkem viktimizace. Nejde však o institut odškodňovací, ale spíše o sociální dávku sui generis. To se promítá v odlišném obsahu práva na tuto pomoc, která se s nárokem na náhradu škody po pachateli prolíná jen částečně. Mylné je proto užívat pro peněžitou pomoc státu pojem odškodnění, který přímo souvisí s náhradou škody způsobenou trestným činem, kde je povinován pachatel trestného činu, případně pojišťovna, pokud zodpovídá za způsobenou škodu vedle něj, nikoliv stát.“ (tamtéž)
46. Podle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o obětech právo na peněžitou pomoc má oběť, které bylo v důsledku trestného činu na ní spáchaného ublíženo na zdraví.
47. Podle § 24 odst. 2 zákona ublížením na zdraví se pro účely tohoto zákona rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření.
48. Podle § 28 odst. 1 písm. a) zákona peněžitá pomoc se poskytne na žádost oběti uvedené v § 24 odst. 1 písm. a) v paušální částce 10 000 Kč nebo ve výši, která představuje oběti prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody nebo nemajetkové újmy již obdržela; peněžitá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč,
49. Žalobkyni byly v souladu s uvedeným ustanovením přiznány náklady, které prokazatelně vynaložila v souvislosti s léčením.
50. Co se týče dalších uplatněných nároků, Městský soud v Praze dává zapravdu argumentaci žalovaného s tím, že zákon o obětech zakládá práva obětí na různé druhy pomoci a podpory, včetně pomoci peněžité za situace, kdy oběť trestného činu v důsledku jeho spáchání utrpí škodu na zdraví. Okruh oprávněných žadatelů o peněžitou pomoc od státu je přesně definován a zákon rozlišuje oběť, která byla v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví nebo jí byla způsobena těžká újma na zdraví, osobu pozůstalou a oběť, které byla způsobena nemajetková újma, což je oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, a dítě, na kterém byl spáchán trestný čin svěřené osoby.

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

51. Vymezení pojmu ublížení na zdraví je pro účely poskytování peněžité pomoci od státu obětem trestných činů koncipováno samostatně, tzn. že se neužije úprava obsažená v trestním zákoníku.
52. V důsledku trestného činu odsouzeného pachatele bylo žalobkyni ublíženo na zdraví. Žalobkyně má v souladu se shora citovanými zákonnými ustanoveními právo na peněžitou pomoc, ovšem pouze ve výši uvedené v zákoně a pouze za tuto újmu a tato peněžítá pomoc jí byla řádně poskytnuta. Žalobkyně nemá vůči státu nárok na další peněžité částky, které jí byly přiznány v adhezním řízení vůči pachateli trestného činu. Tento závěr je v souladu s tím, co soud již v souvislosti s podaným výkladem zákonných ustanovení konstatoval. Účelem peněžité pomoci obětem trestného činu není plná náhrada vzniklé škody. K ní je primárně povinen pachatel, peněžítá pomoc má překonat zhoršenou sociální situaci oběti trestného činu, o plné odškodnění však nejde.
53. Taková úloha přijaté zákonné úpravy není v rozporu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října. 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí rady 2001/220/SVV a ani Směrnicí Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna. 2004 o odškodňování obětí trestných činů, jak žalobkyně namítala.
54. Účelem prvé Směrnice je zajistit, aby se obětem trestného činu dostalo vhodných informací, podpory a ochrany a mohly se účastnit trestního řízení. Směrnice stanoví minimální právní ochranu oběti a zakotvuje právo na poskytování informací, ze strany orgánů činných v trestním řízení, právo na tlumočení a překlad, právo na přístup ke službám podpory pro oběti, přičemž tyto služby musí být podporovány ze strany státu. Oběti pak garantuje práva v rámci trestního řízení, a to zejména právo na slyšení, právo být informován o zastavení trestního stíhání, právo na ochranu před sekundární či opakovanou viktimizací, zastrasováním či odvetou. Právo na právní pomoc, na náhradu výdajů spojených v důsledku účasti oběti v trestním řízení právo na vrácení majetku, z majetku, který byl pachateli trestného činu zajištěn za stanovených podmínek, jakož i právo na rozhodnutí o odškodnění od pachatele v průběhu trestního řízení. Směrnice zakotvuje zvláštní práva obětem, s potřebou zvláštní ochrany, tedy zranitelným osobám, zvláštní práva dětských obětí na ochranu během trestního řízení, nicméně rozsah a výši peněžitého odškodnění ponechává v kompetenci členských států.
55. Druhá uvedená směrnice především stanoví, že oběti trestných činů v Evropské unii by měly mít právo na spravedlivé a přiměřené odškodnění za újmu, kterou utrpěly bez ohledu na to, kde byl trestný čin spáchán, rovněž stanoví systém spolupráce pro usnadnění přístupu k odškodnění obětí trestných činů v přeshraničních situacích, který by měl fungovat na základě systému členských států pro odškodnění obětí úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jejich územích. Předpokládá existenci mechanismu pro odškodnění ve všech členských státech. Případná úprava by měla zajistit, aby se oběti trestných činů mohly vždy obrátit na orgán v jejich státě bydliště. Směrnice tedy především upravuje přístup k odškodnění v přeshraničních situacích, a to takovým způsobem, aby je administrativa spojená s žádostí co nejméně zatěžovala.
56. Z uvedeného vyplývá, že právo žalobkyně na plné odškodnění za každou újmu, kterou utrpěla, nelze dovodit ani z předpisů evropského práva.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

57. S ohledem na vše shora uvedené dospěl soud k závěru, že rozhodnutí žalovaného, kterým bylo rozhodnuto o žádosti žalobkyně, bylo vydáno v souladu se zákonem a shora uvedené žalobní námitky nejsou důvodné. Soudu tedy nezbylo, než žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítnout.
58. Výrok o nákladech řízení mají oporu v § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce v řízení úspěšný nebyl, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nepřisluší. Žalovanému, který měl v řízení plný úspěch, však žádné náklady spojené s tímto řízením nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly, proto soud rozhodl, že se žádnému z účastníků náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližze následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. dubna 2024

JUDr. Slavomír Novák v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.

Shodu s prvopisem potvrzuje J. V.